

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 13.03.1968, sp. zn. 1 Cz 12/68, ECLI:CZ:NS:1968:1.CZ.12.1968.1

Číslo: 64/1968

Právní věta: Svěření nezletilého dítěte do výchovy jiného občana než rodiče (§ 45 odst. 1 zák. o rod.) je výjimkou ze zásady, že výchova nezletilého dítěte je především úkolem rodičů; musí být vždy opřeno o pečlivé a spolehlivé objasnění těch okolností, jež svědčí pro závěr, že žádný z rodičů není s to náležitým způsobem zajistit řádnou výchovu dítěte. Je-li v řízení tvrzeno, že výchově nezletilého dítěte jedním z rodičů brání závadný zdravotní stav tohoto rodiče, jde o odbornou otázku, jejíž posouzení vyžaduje zpravidla součinnosti se znalcem.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 13.03.1968

Spisová značka: 1 Cz 12/68

Číslo rozhodnutí: 64

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Výchova dítěte

Předpisy: 94/1963 Sb. § 45

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 64/1968 sb. rozh.

Svěření nezletilého dítěte do výchovy jiného občana než rodiče (§ 45 odst. 1 zák. o rod.) je výjimkou ze zásady, že výchova nezletilého dítěte je především úkolem rodičů; musí být vždy opřeno o pečlivé a spolehlivé objasnění těch okolností, jež svědčí pro závěr, že žádný z rodičů není s to náležitým způsobem zajistit řádnou výchovu dítěte.

Je-li v řízení tvrzeno, že výchově nezletilého dítěte jedním z rodičů brání závadný zdravotní stav tohoto rodiče, jde o odbornou otázku, jejíž posouzení vyžaduje zpravidla součinnosti se znalcem.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 13. 3. 1968, [1 Cz 12/68](#).)

Okresní soud v Tachově svěřil rozsudkem z 30. 8. 1967 nezletilého Z. V. nar. 13. 5. 1963, syna spolu nežijících manželů L. V. a Z. V. do výchovy a výživy matce. Svoje rozhodnutí odůvodnil tím, že z obou rodičů má matka lepší předpoklady pro výchovu dítěte, což jí usnadňuje i příhodné zaměstnání v místě bydliště; rovněž útlý věk dítěte svědčí ve prospěch mateřské péče.

K odvolání otce změnil krajský soud v Plzni rozsudkem z 5. 1. 1968 rozsudek soudu prvního stupně a svěřil nezletilého do výchovy a výživy J. Č. a B. Č., příbuzných ze strany otce, který jim dítě předal do péče v dubnu 1967. Krajský soud dospěl k závěru, že nejen otec, ale ani matka dítěte – jako osoba nervózní a nevyvážená – nemá předpoklady pro zajištění řádné výchovy dítěte. Nadto při výchově dítěte nemůže počítat s pomocí rodičů, s nimiž společně bydlí, poněvadž jsou již přestárlí a babička není zcela zdráva s ohledem na dřívější duševní onemocnění. V prostředí u manželů J. Č. a B. Č. dítě zatím dobře prospívá.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané předsedou Nejvyššího soudu, že byl rozsudkem krajského soudu porušen zákon a zrušil jej.

Z odůvodnění:

Podle zákona o rodině (čl. IV) jsou především rodiče odpovědni společnosti za všestranný duševní a tělesný rozvoj svých dětí a zvláště za jejich řádnou výchovu tak, aby jednota zájmů rodiny a společnosti byla upevňována. Také další ustanovení zákona o rodině zdůrazňují výslovně významnou úlohu rodičů při výchově dětí (§ 30, 32, 33 zák. o rod.). Vzhledem k tomu měly soudy obou stupňů na základě zjištění, že otec nemá v současné době z objektivních důvodů předpoklady pro zabezpečení výchovy dítěte tak útlého věku, pečlivě zkoumat, zejména i z perspektivního hlediska další výchovy nezletilého, zda nejsou tyto předpoklady splněny u matky.

Skutková zjištění, z nichž vycházel krajský soud, jsou kusá a nedostatečná pro závěr, že se matce těchto předpokladů nedostává. Zpráva MěstNV v S. z 10. 8. 1967, které se krajský soud dovolává, nemůže být sama o sobě podkladem pro závěr, zda matka skýtá nebo neskýtlá záruku řádné výchovy dítěte, když se v ní konkrétně neuvádí, z čeho MěstNV usuzuje na to, že matka nestačí na výchovu dítěte. Pokud jde o její tvrzený závadný zdravotní stav, o kterém se zpráva i krajský soud na základě vlastního pozorování zmiňují, jde zřejmě o odbornou otázku; bez znaleckého posudku odborného lékaře není možno posoudit, zda jde o závalu takového rázu, že znemožňuje matce řádně vychovávat dítě.

Zcela nepřesvědčující jsou závěry krajského soudu o tom, že matka neprojevovala zájem o dítě od okamžiku opuštění společné domácnosti a že sama vytvořila předpoklady pro to, aby si dítě zvyklo na nové prostředí u pěstounů. K opuštění společné domácnosti matkou došlo 31. 3. 1967; dne 22. 5. 1967 podala matka návrh na svěření dítěte do své výchovy a vysvětlovala, proč byl nezletilý ponechán zatím u otce. To nenasvědčuje nezájmu matky o dítě.

Není také bez významu, že opatrovník dítěte navrhoval před soudy obou stupňů svěření dítěte do výchovy matce a že sám otec uvedl u soudu prvního stupně 30. 8. 1967, že nemá nic proti tomu, aby dítě vychovávala matka, ale tak, aby se s ním smířila a vrátila se k němu. Se zřetelem k tomu, že předtím i potom tvrdil otec opětovně a odůvodňoval, proč matka dítěte nemá předpoklady pro výchovu dítěte, bylo úkolem krajského soudu, aby usiloval o bližší objasnění a vysvětlení těchto rozporných údajů. V prvé řadě bylo na místě prověření zdravotního stavu matky, popř. zdravotního stavu jejich rodičů, jestliže by bylo třeba počítat i s jejich pomocí při výchově dítěte v době zaměstnání matky.

Teprve tehdy, kdyby bylo úplně a spolehlivě zjištěno, že ani matka není s to náležitým způsobem zajistit výchovu dítěte, bylo by třeba uvažovat o jeho výchově jiným občanem. Ustanovení § 45 odst. 1 zák. o rod. umožňuje pověření jiného občana než rodiče výchovou nezletilého dítěte, vyžaduje-li to jeho zájem; takové opatření je však třeba považovat za výjimečné opatření, které je ve svém důsledku rozhodnutím o odnětí nezletilého dítěte z výchovy rodičů. Z toho důvodu musí být vždy opřeno o pečlivé a spolehlivé objasnění těch okolností, které činí oba rodiče nezpůsobilými k zabezpečení řádné výchovy nezletilého dítěte.

Poněvadž krajský soud nezjistil skutečný stav věci potřebný pro rozhodnutí o úpravě další výchovy dítěte, porušil zákon v ustanoveních § 6, 120 odst. 1, § 132, 153 odst. 1 o. s. ř. ve spojení s ustanovením § 32 odst. 1, § 33 odst. 1, § 45 odst. 1, § 50 odst. 1 zák. o rod.